Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 41 Sreda, 23. maja 1934 Leto IX

Razgovor o naših socialnih problemih

Ob priliki bivanja direktorja mednarodnega urada dela v Beogradu se se je vrsil pri ministrstvo socialne politike g. dr. Novaku razgovor o naših socialnopolitičnih vprašanjih. Navzoči so bili poleg ministra načelnik oddelka za socialno skrbstvo g. Jeremić ,delodajalska zastopnika gg. Gregorič in Steva Popović in centralni tajnik delavskih zbornic sodrug dr. Živko Topalović.

Na tem razgovoru se je razpravljalo v glavnem o vprašanjih, ki so danes praktičnega pomena. Od naše strani je bilo zahtevano, da se na podlagi zakonskega pooblastila **podaljša pravica delavcev do nezaposlene podpore pri borzi dela od 6 na 20 tednov v letu.** Delodajalska zastopnika se zahtevi nista upirala.

Dalje se je od naši strani zahtevalo, da se izvede regulacija trga dela z ozirom na to, ker bolj in bolj pritiskajo nekvalificirani delavci s kmetov v mesta ter z ozirom na negotovost, ki vlada v vseh delavnicah zaradi naglega odpuščanja in naglega zniževanja plač, kar mora popolnoma naravno povzročati odpor delavstva. Zahtevamo, da se delodajalci obvežejo, da bodo sprejemali delavce potom borz dela ter da so dolžni pred vsako večjo redukcijo delavcev ali znižanjem plač sporočiti svojo namero paritetnim odborom v svrho posredovanja.

Delodajalska zastopnika načelno nista sploh proti regulaciji trga dela ter večji dolžnosti delodajalcev, da sprejemajo delavce potom borze dela, toda sta proti vsakršnemu posredovanju tako glede redukcij kakor glede zapiranja obratov ter tudi glede zniževanja plač. Mislita namreč, da za ta posel popolnoma zadostujejo obrtni nadzorniki.

Razgovor je bil potem o položaju obrtnih nadzorništev, pri čemer se je z naše strani povdarjalo mnoge nedostatke tako glede na majhno število osobja, kakor tudi na odvisnost nadzornikov od banovinskih uprav ter na pomanjkanje kreditov, ki so potrebni za vršitev poslov. Obrtna nadzorništva morajo postati **samostojna oblast** z velikimi sodnimi prerogativami, z velikimi proračunskimi sredstvi ter v zvezi z delavskimi profesionalnimi organizacijami, da postanejo uspešen organ socialne politike.

Slabost nadzorništva se najbolje vidi pri izvajanju zakonitih določb o ureditvi delovnega časa in nadurnega dela. Delodajalska zastopnika sta dokazovala, da je nespoštovanje določb glede ureditve delovnega časa le neznatna in slučajna izjema, dočim se je z naše strani zahtevalo sklicanje ankete, ki bo dokazala, da je v resnici nespoštovanje določb o delovnem času postalo pravilo.

Dalje se je od naše strani zahtevalo, da se mora nemudoma ustanoviti organizem, ki bo imel nalogo, da **določa minimalne plače** vsaj za gotove kategorije najslabše plačanih delavcev. Zastopniki delodajalcev so ugovarjali tej zahtevi, dokazujoč, da so prenizke mezde tudi samo izjema ter da so plače naših delavcev manj padle, kakor je porasla kupna moč našega denarja. Z naše strani je predlagana anketa glede stanja plač, ki jo bodo delavske zbornice vsekakor izvedle. **Dejstvo je, da več kot stotisoč delavcev dela za dnevno plačo izpod deset dinarjev ter da so te nizke plače v pogubo stotisoč ljudi.** To je eden izmed vzrokov, da se gospodarska kriza pohujšuje, ne pa omiljuje.

Ti razgovori so bili baza za diskuzijo, ki jo je imel direktor mednarodnega urada dela potem na vseh sestankih z delodajalskimi in delavskimi organizacijami v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Delodajalci so soglasno trdili, da so jim socialna bremena mnogo pretežka, dočim so delavski zastopniki neodložljivo zahtevali, da se od strani delodajalcev plača **ves dolg socialnemu zavarovanju ter da se uvede zavarovanje za onemoglost in nezaposlenost.**

Delodajalci so zlasti povdarjali, da so jim postala davčna, državna in samoupravna bremena tako velika, da ne bi mogli prenašati več socialnih bremen.

Nekaj delodajalcev se je izreklo za uvedbo zakona o minimalnih plačah, ker po pravici vidi v nizkih plačah v nekaterih podjetjih nelojalno konkurenco, ki vodi k splošnemu gospodarskemu polomu. Imamo enake tekstilne tovarne, ki izdelujejo isto blago, pa so v enih tovarnah povprečne dnevne plače 25 dinarjev, v drugih pa komaj 10 dinarjev.

Obisk direktorja mednarodnega urada dela ima vsaj ta uspeh, da se je notranji razgovor iznova pričel ter da je tudi borba okoli socialnopolitičnih vprašanj znatno napredovala. Direktor je povsod odločno zastopal stališče, **da je treba zakonito urediti minimalne plače.** Povedal je, da se v Angliji določajo minimalne plače za 40 profesij (poklicev) in v Ameriki za vse profesije. Nikjer industrija zaradi tega ni bila uničena, je pa velik del delavstva zaščitenega pred padcem v strahovito bedo in celo industrijci povsod priznavajo, da je splošno gospodarstvo imelo jako veliko korist. Prav tak slučaj je tudi z izključitvijo zlorabe in nelojalne konkurence ob podaljšanju delovnega časa.

Direktor je zlasti naglašal potrebo **priznanja delavskega prava do svobode organiziranja in vpliva organizacij na urejevanje delovnih pogojev.**

„Politična drama“

Absolutizem v Bolgariji

Diktatura s pomočjo vojaštva

V bolgarski vladi so imeli krizo. Predsednik vlade Mušanov se je pogajal s strankami za izpopolnitev vlade. Vsaka stranka je hotela imete čimveč ministrov.

V soboto ponoči ob eni uri pa so bili sklicani častniki, ki so dobili nalog ,da zasedejo vse mesto, predvsem pošto in telegraf, železnico in električno centralo, zastražijo stanovanja vseh ministrov ter ne puste nikogar iz hiše in nikogar v mesto Sofijo. Ob pol treh jutraj je bilo mesto zastraženo. Predsednik vlade Mušanov je hotel govoriti telefonično z vojnim ministrom, toda telefonist mu je povedal, da ni več predsednik vlade, privatni pogovori so pa prepovedani.

Kralj je napravil državni udar

Imenoval je novo vlado, katere predsednik je vpokojeni častnik Kimon Georgijev, prejšnji ožji prijatelj znanega Cankova.

Šele ob pol 12. uri v soboto je izšel kraljev manifest, oziroma program nove vlade, ki javlja obsežne državne reforme in politiko pomirjenja znotraj in na zunaj, zlasti do sosednjih držav.

Nova vlada opravičuje svoj korak s tem,

da je hotel Cankov izvesti fašistično revolucijo. Za nedeljo je namreč Cankov sklical v Sofijo veliko fašistično zborovanje, ki bi se ga bilo udeležilo 30 do 50 tisoč oseb. Cankov je baje nameraval s temi ljudmi zasesti javna poslopja in se polastiti oblasti. V koliko so ta poročila utemeljena, bodo potrdile ali pa ovrgle poznejše vesti.

Absolutistični režim

je razpustil obenem parlament, ukinil politične stranke za dve leti ter bistveno izpremenil tudi upravno organizacijo države. Doslej 16 samoupravnih okrožji je bilo reduciranih na 7, odstavljeni so bili vsi župani in imenovani novi, doslej 3800 občin je bilo reduciranih na 1000. Odstavljeni so bili skoraj tudi vsi upravniki prometnih in drugih pomočkov.

Izpremembo vladavina v Bolgariji so sprejeli vsi abslutistični režimi z zadovoljstvom na znanje, kar je samoobsebi umevno.

*

Politični razvoj je precej podoben razvoju starega Rima. Razlika je bistveno samo v tem, da imamo danes jako razvito tehniko in milijonsko armado lačnih proletarcev, tako da resnično, kakor je rekel neki ljubljanski jezuitski pridigar, preti Evropi komunizem, če se ne reši povoljno socialno vprašanje in vrne k — bogu seveda.

Verzije o vzrokih bolgarskega absolutizma

Prva angleška poročila o nedeljskih prireditvah v Bolgariji vele, da so zemljeradniki (kmetiška stranka) in delavci hoteli prirediti po vsej državi protifašistične manifestacije, ki jih je vlada prepovedala, dočim trdijo druga poročila, da bodo zemljeradniki podpirali novi režim.

Vzrok vladne krize (Mušanove) je očividno opozicija zaradi vladine balkanske politike. Novi režim pa trdi, da bo politiko zbliževanja balkanskih držav nadaljeval.

Klerofašisti na delu

Novi dunajski župan — „za delavce“

Dunajski občinski svet je imel minuli teden sejo. Že na tej seji so sklepali, oziroma je odredil župan, da se odpravijo gotovi davki na luksus, zmanjšajo hotelske in druge takse, ki jih plačujejo imoviti. S tem se zniža kritje proračuna. Da to nadomeste, so zvišali pristojbino za vodo, odvažanje fekalij ter obenem zvišali najemnino v mestnih stanovanjskih hišah. Samo pri tej postavki je prizadetih okoli 55.000 stanovanjskih delavskih in nameščenskih strank, ali najmanj 200.000 dunajskih neimovitih prebivalcev.

— — —

Podjetnikom vso oblast

Stanovska država je sistem dveh političnih strank

Lažejo.

Politične stranke zatirajo in odpravljajo, češ, da se mora družba organizirati po stanovih, kjer bo vladalo najlepše soglasje in pravično urejevanje socialnih razmer.

To je pa grda laž. Zakaj meščansko-kapitalistični krogi v teoriji in praksi organizirajo to stanovsko državo po načelu podjetniku in njegovim ljudem vso oblast, absolutno večino v vseh stanovskih korporacijah ter pravico samoodločbe. To torej ni nič drugega kakor organizacija vladajočega družabnega sistema v eno samo celoto, kolikor to gre z ozirom na interese posestnih slojev.

Državljani brez posesti, najvažnejši del družbe delavec, pa ostane brez pravice.

Tudi bivše politične stranke so imele namen, urejevati družabne razmere. Podjetniške svoje, delavske svoje. S temi novimi sistemi se pa neposestnim državljanom zabranjuje borba za svoje pravice.

Kljub vsemu temu vendar obstojata še dalje dve interesni sferi v družbi. Podjetniška in delavska. To sta dve politični interesni sferi le s to razliko, da posestniška politična organizacija odreka oni drugi vse pravice. S tem pa, če se ji odrekajo vse pravice, vendar še ni prenehala, marveč obstoja in bo nje naloga, da se bori za svojo enakopravnost tudi v bodoče po metodah, ki bodo primerne, ker pač nihče ne more pričakovati, da naj velika večina državljanov ostane za vselej brezpravna. Te dogme človeštvo ne sme in ne more nikdar priznati.

Laž je torej, da so politične stranke za vedno odpravljene. Politične stranke obstojajo dalje, in sicer ona, ki diktira in ona, ki se ji danes noče priznavati nobenih pravic.

Človek pa ni anorgansko bitje, zato se politična borba nadaljuje z dveh taborišč: meščansko-kapitalističnega in delavskega.

Macdonald ne pojde v Ženevo

Angleška vlada, ki ji predseduje Macdonald, je Macdonaldu [illegible] da bi se udeležil seje Društva narodov in seje predsedništva razorožitvene konference. To dokazuje, da Anglija razorožitvenega vprašanja ne mara reševati, če bi pa bil Macdonald v Ženevi, bi utegnil s Hendersonom iskati novih potov, kako naj se vprašanje dalje rešuje. Baje tudi Francija soglaša s tem, da se razorožitveno vprašanje — odgodi. — [illegible] Henderson je sicer sklical sejo predsedstva razorožitvene konference dne 28. maja, splošne komisije pa 29. maja. Na tej seji se bo odločilo, če naj konferenca nadaljuje svoje delo ali ne. Najbrže pa ta seja zaključi svoje delovanje ter poda poročilo Društvu narodov s predlogom, da imenuje poseben odbor, ki naj skuša doseči sporazum med velesilami. Henderson bo obenem odstopil. V ženevskih krogih trdijo, da je neuspehu kriva Nemčija, ki ni hotela čakati na sporazum med državami, ampak se nervozno oborožuje.

Dr. Anton Dermota

Ob dvajsetletnici njegove smrti

Mlajši sodrugi in sodružice niso poznali pokojnega dr. Antona Dermote, ki je pred dvajsetimi leti dne 3. maja umrl v Gorici. Vsi tisti pa, ki so ga poznali, pa imajo njega, njegovo iskrenost in stvarnost še vedno v najlepšem spominu.

Dermota je študiral v Pragi pravo. Njegova idealna učitelja sta bila filozofa dr. Drtina in sedanji predsednik čehoslovaške republike dr. T. G. Masaryk. Dermota je trdil, da je realist. Gorenja filozofa sta namreč bila voditelja realističnega gibanja.

V Ljubljani se je naselil, ko je absolviral vseučilišče. Doktorat je napravil pozneje. Že takoj po prihodu v Ljubljano se je jel zanimati za delavsko gibanje. Sam je rekel: Ogledal sem si to politično in drugo vrvenje, toda, kam naj grem. Preveč je gnilobe. V teh razmerah mi je mogoče sodelovanje še samo v delavskem gibanju oziroma v socialni demokraciji. Zakaj, delati hočem, le tu pa je še zdravo polje, drugod je vse pokvarjeno.

Najprej je pokojnik sodeloval pri »Naših Zapiskih«, pozneje tudi pri drugih delavskih listih. Po kratkem sodelovanju z delavskim gibanjem je postal Dermota aktiven sodelavec stranke, dasi je nastopal javno le s predavanji, redkeje tudi na političnih shodih.

Iz Ljubljane se je Dermota preselil v Gorico, kjer je malo časa pred prerano smrtjo otvoril svojo odvetniško pisarno.

Dr. Dermota je bil strah naše domače buržuazije. Ostro je razkrinkaval nje gospodarstvo, nje politiko in nje »slovenstvo«, ki ni bilo drugega kakor prazne fraze. Posebno navdušen je bil Dermota za Cankarja, ter zlasti je bil vesel, ko je Cankar napisal igro »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« ter »Hlapca Jerneja«.

Nasprotniki z Dermoto niso radi polemizirali, ker je bil temeljito izobražen mož ter rezek in odločen v svojih kritikah.

Danes po dvajsetih letih trdimo, da je imel Dermota prav. Še več. Danes ima Dermota prav za vso Evropo, ki — umira v svoji gnilobi.

Bodi nam drag spomin na pokojnika!

Poizkusi z zračnim vlakom. V Rusiji so priklopili motornemu aeroplanu še tri aeroplane brez motorja, tako, da so pluli po zraku štirje spojeni aeroplani. Ob pristanku se pripeti aeroplani odklopijo ter pristanejo vsak zase. Polet se je dobro obnesel. Prvo zvezo z zračnim vlakom uvedejo med Moskvo in Krimom.

Delavci!

ADRIA *žitna kava* **v robčkih** *je dobra in poceni!*

O ta klerikalizem!

Današnji klerikalizem je v defenzivi

Mnogo slavospevov in slavnih borb publicira klerikalno časopisje, da s tem utrjuje svoje pozicije. Zmagoslavno zmaguje na Španskem, v Nemčiji pa vodi ljuto borbo za svoje privilegije, ki mu jih Hitler odreka v svoji naivnosti. Kdor čita vse te slavospeve, bi mislil, da je klerikalizem omnipotentna oblast nad celim svetom. To pa ni resnica.

Predvsem obsega naš klerikalizem formalno nekaj nad eno desetinko človeštva. To je jako majhen ulomek. Če pa pogledamo v zgodovino, vidimo, da so nekdaj morali vladarji poklekniti pred Rimom, da je Rim nekdaj preklel vladarja ali kogarkoli, ter je vsakdo smel ubiti takega izobčenca, kjer ga je naletel. V mednarodni politiki je klerikalizem par stoletij soodločeval kot diktator.

Pozneje so se pa razmere izpremenile. Države in vladarji so postali samostojnejši, tedaj pa je postal klerikalizem njih sodelavec in danes smo že tako daleč, da se mora klerikalizem večinoma boriti za sodelovanje. Klerikalizem si je v dobi moči ustvaril izborno organizacijo z ogromnimi dohodki. Ta organizacija, ki je historična, se danes more ohraniti samo s pomočjo, oziroma z oporo oblastnikov, katerim služi. To pa je po našem mnenju defenziva. Tako defenzivo vodi klerikalizem v Španiji in v Nemčiji.

Kdor torej jasno sledi razvoju klerikalizma, mora spoznati to dejstvo. Da je tako, dokazuje tudi praksa: klerikalizem je praktično vedno na strani diktatorskih oblasti, platonično pa na strani siromašnih zatiranih slojev.

— — —

Neznosne razmere na rudniku „Stanovsko“

Poziv nadzorni rudarski oblasti

Položaj rudarjev pri takozvanih malih rudnikih postaja tako pereč, da se bo morala naša javnost, kakor tudi pristojna politična in rudarska oblast, bolj zanimati za usodo teh ljudi, zakaj, če se to ne bo zgodilo, potem nismo več daleč od srednjeveškega tlačanstva.

Eden izmed teh rudnikov, ki spada med najslabše v Dravski banovini, je rudnik Stanovsko pri Poljčanah. Zaposlenih ima navadno 45—75 delavcev. To je še menda edini rudnik v naši državi, kateri ima vedno premalo delavcev. Tu dobiš delo, kadar prideš in od koderkoli. Ali za tiste, ki gredo v ta predkraj Pekla, kakor je rekel Dante, morajo tudi veljati besede Martina Krpana, ko je izjavil, preden je šel na cesarski Dunaj, da je dobro, če želodec doma pusti.

Čujmo sedaj, kaj pravijo rudarji sami? Ko je bilo letos v februarju na rudniku Leše reduciranih nad 100 rudarjev in je zato javnost izvedela, je takoj došlo pismo na občino Prevalje s podpisom g. inž. Rudolfa kot obratovodje rudnika Stanovsko (ki je obenem učitelj na rudarski šoli v Celju), v katerem je ponudil, da sprejme v delo 10 rudarjev. Plača kopača da bo znašala od Din 24 do Din 35 in za vozače pa Din 16 do Din 18 na storjeni šiht.

Ko so leški rudarji, ki so na glasu kot dobri kopači, sprejeli ponudbo in prišli na kraj dela, so takoj uvideli, da s temi napravami in pod okolščinami, pod katerimi se tu delo vrši, ni mogoče kaj zaslužiti. Orodje se nahaja v tako nerednem stanju, da sploh ni za rabo in še to si mora vsak sam iskati. Po oporno lesovje morajo rudarji sami hoditi iz jame in ga morajo okoli iskati. Istotako morajo rudarji sami hoditi iz jame v obratno pisarno po strelivo in drugo. Strelivo se hrani kar v pisarni, kjer že dobiš zgotovljene patrone z vžigalnikom in vžigalno vrvjo. Kaki nevarnosti je s tem izpostavljeno delavstvo, si lahko vsak sam predstavi, predvsem, če so s tem prenašanjem poverjeni mladi, neizkušeni vozači. V jami o kakšnem sistematično predpisnem delu sploh ni govora. Pač pa se delavstvo prav po živinsko priganja k delu.

In kar je pa najžalostnejše pri tem rudniku je to, da delavstvo nikdar ne dobi v redu svojega zaslužka. Podjetje po navadi dolguje delavstvu za več mesecev. Ker podjetje, četudi odteguje prispevek za socialno zavarovanje delavstvu redno, ne obračunava bratovski skladnici, ne dobi delavstvo niti hranarine za čas svoje bolezni. Kar je domačinov se še nekako prerijejo, ker tiste dinarčke, ki jih pri tem »Gwerku« zaslužijo, porabijo ravno za sol. Slabše je za tujce. Ti gredo navadno h kmetom na hrano, ki pa je zelo slaba in je ne plačujejo rudarji sami, temveč podjetje. Ker pa ti kmetje tudi hrane ne dobe redno plačane in morajo za to vedno prositi, se že naravnost boje tuje delavce sprejemati na hrano.

Tako se zgodi, da večina novincev, ki delajo pri rudniku že več mesecev, ne dobi nobenega pravega izplačila, zapusti delo, prepusti dolg za hrano kmetu, da se za plačilo bori, sam pa gre k upravi rudnika in prosi za takozvani »Vorschuss«, katerega navadno dobi v znesku od 30 do 60 Din, baš toliko, da ima za vožnjo domov, če ni posebno daleč doma. Ako je pa tako nepreviden, da se odzove pozivu svojega želodca, da si v vasi Pekel kupi nekaj jedi in pijače, potem pa gre lahko peš, odkoder je prišel.

Tako se godi našim rudarjem pri tem rudniku, kjer je za obratnega vodjo g. inženjer, ki poučuje na rudarski šoli, in kateri bi pač moral vedeti, kakšni so predpisi za delo pri rudarskih podjetjih in kakšne so dolžnosti podjetja do delavstva v pogledu njegovih skromnih pravic in njegove socialne zaščite. Saj vemo, da je težko vršiti dvojno službo in g. inženjer bi se že moral odločiti za eno ali za drugo, če ne radi sebe, pa vsaj radi delavstva. Treba bo skrbeti za to, da bo rudarska oblast napravila red in ugotovila, če odgovarja poseł »obratovodje«, ki ni na sedežu obrata, predpisom. Če ne pa, da bo torej prisilila lastnika rudnika, da bo delavstvu redno izplačeval mezde. Če pa ni mogoče ne eno ne drugo, potem se pa naj podjetniku vzame obratovalna pravica, kar bo vsekakor bolše, kakor pa nadalje dopustiti, da se nedolžne ljudi na tak nečuven način izkorišča.

Če si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. —

Resnična dunajska zgodba

Zaplenjene puške

Brrr... brrr... hup... hup...

Pred delavskim domom na Dunaju se ustavita dva tovorna avtomobila. Iz njiju izstopita dva uradnika in šest delavcev. Uradnika vstopita v delavski dom, kjer gospodari sedaj avstrijski hajmver. Uradnika se predstavita poveljniku straže kot policijska agenta ter mu povesta zaupno, da je policija dobila ovadbo, da se nahaja v bivšem socialističnem domu skrita večja množina orožja. Potrebno je skrajno previdno ravnanje, da ne bo nepotrebnega razburjanja in vznemirjanja.

Policija je prebrskala razne kotičke v delavskem domu ter končno odkrila v kleti tajna vrata. Našla je v skrivališču okoli 200 pušk, jih naglo naložila na avtomobila ter oddrdrala s puškami v neznano smer.

Hajmverovski poveljnik straže v delavskem domu je takoj nato telefonično poročal veselo novico svojemu predstojniku. Predstojnik pa je zaklel in zakričal: »Prokleta lahkovernost in lahkomišljenost!« Slišala se je samo še druga kletvica: »Prokleti socialni demokrati!«

Predstojnik je položil telefonsko slušalko in udaril s pestjo ob mizo, češ, taka blamaža.

Doma in po svetu

Verižniki z žitom na delu. Vsako leto spomladi se oglašajo po časopisju verižniki z žitom. Ne povedo sicer, kdo so, ki se oglašajo, toda po njih čivkanju jih spoznamo. Že spomladi in poleti (navadno že na njivah) pokupijo žito od zadolženih kmetov po smešno nizkih cenah. Cene nastavijo potem s sto- do dvestoodstotnim bruto-dobičkom. Monopolizirano žito kupujejo konzumenti potem po določenih cenah. Ko pa se nagiblje zima koncu verižniki popuste na cenah deset, dvajset ali celo trideset odstotkov, ker imajo še velike zaloge. Našega žita ne morejo dovelj prodati v inozemstvo kljub eksportnim premijam, ker je ameriško ali rusko žito kljub velikim transportnim cenam še vedno trideset do petdeset odstotkov ceneje. Tu je torej treba porabiti umetno reklamo, ki vara konzumente. Najprej poročajo žitni špekulanti, da je nastopila nevarna suša, ali pavodenj, ali slabo vreme, nevihte, toča itd., kaj bo z letošnjim žitnim pridelkom? Obenem pomilujejo konzumente, ki bodo morali stradati kruha in moko drago plačevati. Kratke vesti, gospodarske članke in sočustvene notice objavljajo. Ko je te boli konec, se rahlo toda sukcesivno prično dvigati cene žita. To se ponavlja vsako leto. In le kdor pazno zasleduje tudi druga jugoslovanska gospodarska moledovanje, čita tudi, da znašajo stare zaloge žita še vedno (torej spo-

Tone Maček: 72

Slučaj Kumberger

»Kaj bi tisto. Samo da smo zdravi. Tole sta pa bila naša dva fanta, ko sta bila še majhna,« je dalje razlagala »in takale sva bila midva na dan najine poroke. Kaj ne, kako se človek postara in izpremeni?«

»Kdo pa je tole?« je pokazal Janez na veliko sliko, na kateri je sredi snopja pušk in bajonetov, kanonov in raznobarvnih zastav, ponosno stal mlad vojak v plavi uniformi. »O, saj je tu spodaj napisano ime. Vi ste bili to? Pri katerm polku ste pa služili?«

»Pri celjskem 87. pešpolku v Pulju.«

»Tole je pa gotovo kak general,« se je oglasil še France, kažoč na dve veliki sliki na nasprotni steni.

»Da, general pa, general, in še kakšen. Toliko vojakov je še malokateri vojskovodja imel za seboj, kakor ta. Le škoda, da je tako hitro umrl. To je Lassalle, buditelj in voditelj nemških delavcev. Druga slika pa predstavlja svobodo, za katero se je boril. Ti dve sliki sem kupil še, ko sem v mladih letih delal v Nemčiji. Bili sta to dve stari litografiji, kakršne so se v devetdesetih letih prošlega stoletja v masah pojavile v domovih nemških delavcev. Lassalle je bil naslikan v civilni obleki, prepasan z rdečo šerpo, kako z mečem v roki naskakuje trdnjavo, na kateri se pravkar podira pred njim zlato tele. Druga slika je predstavljala bujno žensko, po šabloni patrijotične Germanije, s plapolajočo rdečo zastavo v roki, na kateri se je blestel napis: »Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit!«

Kurent je bil ponosen na ti dve sliki. »Dvomim, da bi jih še kdo drugi v Hrastniku imel, niti oni, ki mi očitajo, da nisem pravi socialist.«

Bil je socialist posebne vrste, v katerega mišljenju sta Lassalle in sveta Barbara mirno počivala drug poleg drugega, v katerega je sicer že posvetil žarek novodobnega socialnega spoznanja, ki pa še ni mogel premagati tradicijonalnega srednjeveškega mraka. Novo se je borilo s starim, vendar še rahlo, brez pretresljivih konfliktov.

Kurentova je medtem prinesla skodelice in nalila kave.

»Malo pojužinajte, prosim.«

Janez se je branil:

»Nikarte, mati! Saj nisva radi tega. Prišla sva kar tako, mimogrede.«

»Vem, vem, a nikar me ne osramotita. Samo požirek. Me veseli, da morem spoznati fanta, s katerima moj mož dela. Mi je že pravil o vama. Z vsakim ni zadovoljen, z vama pa je.«

»Predolgo se ne bi rada mudila. Namenila sva se tu gori na vrh, odkoder, pravijo, da je lep razgled.«

»Kar popijta, grem jaz tudi z vama,« je ponujal Kurent. »Do šestih smo lahko nazaj, potem pa še malo ležemo.«

Mimogrede se je Janez ustavil pri knjižni polici. Bile so to večinoma slovenske, pa tudi nekaj nemških knjig. Tu je v miru počivalo »Življenje svetnikov« poleg »Svobodne Misli«, »Slomškovi pastirski listi«, poleg Kristanovih in Cankarjevih povesti. Na spodnji polici je bilo spravljenih nekaj letnikov »Domoljuba« poleg »Rdečega praporja« in »Zarje«.

»Tole knjigo imamo pa pri nas doma tudi,« je vzkliknil France in pokazal na Erjavčeve »Živali v podobi in besedi.«

»Da, to je zelo lepa in poučna knjiga.«

»In ‚Miklovo Zalo' in ‚Desetega brata' sem tudi že čital. Drugih pa še ne.«

»Če bi rad čital, kar pridi k meni, pa ti bom dal.«

»In nemški tudi znate?«

»Kaj ne bi. Saj sem v mladosti več let delal na Gornjem Štajerskem in v Nemčiji, kakor toliko drugih slovenskih rudarjev.«

France je videl večje število knjig z naslovom »Arbeiter-Kalender« in odgovarjajočo letnico, poleg pa druge z naslovom »Christliches Jahrbuch«. Vzel jih je zaporedoma v roke in našel, da so bile v vseh vsemogoče lepe slike. In obšla ga je silna želja, da bi jih tudi on mogel razumeti. Če zna Kurent nemški, če se je celo Janez pri vojakih kolikortoliko nemščine priučil, zakaj bi se je jaz ne mogel. Ko bom vojaščine prost, pojdem v Nemčijo. Prav gotovo.

(Dalje prihodnjič.)

mladi) 40, 60, 70 tisoč ali več vagonov. Če vzamemo za podlago 70.000 vagonov, torej na vsakega državljana še okoli 56 kg, kar zadošča nedvomno za četrt leta za vse prebivalstvo. — Proti takim »vojnim« in »verižniškim« vestem bi morala, če ne gospodarstvo, pa vsaj javnost energično nastopiti.

Gospodarska pogajanja med Češkoslovaško, Avstrijo in Italijo se vrše te dni na Dunaju. Po pogajanjih se bodo vršili razgovori v Rimu glede svobodne trgovinske cone v Trstu.

Avstrijska »politična« komedija gre h koncu. Avstrijski parlament morajo politični klubi zapustiti. V pondeljek je krščanskosocialni klub imel svoje slovo. Krščanskosocialna stranka se pa prelevi v »kulturni« faktor. V tej korporaciji, organizirani po deželah, se bodo zbirali avstrijski klerikalni ljudje sploh. Kmetiška zveza bo imela sejo v soboto. Isti dan bodo sklepali o svoji usodi tudi velenemci. — Krščanski socialci so vrhu tega sklenili, da priporočajo svojim organizacijam, da vstopijo v domovinsko fronto. — Rezultat klerikalnega diktata je torej — ustanovitev nove stranke, ki se ne bo rada umikala Dollfussovim načrtom.

Avstrijski naciji postajajo nadležni. Avstrijski naciji postajajo zopet aktivni. Pri Burkersdorfu so razstrelili železniški most v okolici Brucka na Leithi so pa porušili progo na več krajih. Pri Salzburgu so razstrelili dva električna droga za visoko napetost z dinamitom in mesto več časa ni imelo luči. Peklenski stroji so eksplodirali na šestih krajih, šest drugih pa je bilo še pravočasno odstranjenih. Akcija ima namen ‚motiti izletniški promet.

Dunajski župan Schmitz je imenoval 64 občinskih odbornikov samih uglednih osebnosti. Pravih delavskih zastopnikov ni v odboru.

Najhitrejši parnik sveta zgrade v Angliji in bo dovršen meseca septembra. Ladja bo 1018 čevljev dolga, prevozila bo v eni uri 30 morskih milj.

Prezident Masaryk o Sovjetski Rusiji

Pariška revija »Illustration« je objavila zanimive razgovore svojega dopisnika Schreibra s prezidentom Masarykom o parlamentarizmu in demokraciji ter sedanji Rusiji.

O Sovjetski Rusiji je rekel Masaryk med drugim sledeče:

»Imam velike simpatije za Rusijo, da, tudi za boljševike. Ruska revolucija je izvedla nekatere znamenite stvari, kot n. pr. federalizacijo v državi, duševno prebujenje milijonov kmetov, ki so se končno naučili čitati, pisati in premišljevati. Toda kdo ve, je li nova demokracija resnično boljša kot stara? Ali ne spominja obožavanje strojev nekdanje češčenje ikon? Morda res ni bilo drugega sredstva, da bi ta narod dohitel ono, kar je zamudil v 300 letih absolutistične diktature. Prepričan sem, da bodo ustvarjali Rusi končno na podlagi svojih izkušenj sprejemljiv družabni red, toda sam bi rad svojemu narodu rajši prihranil te izkušenosti. Cenim svobodo nad vse drugo.«

V ogledalu

Tudi v Rusiji reducirajo in rekonstruirajo

»Izvestija« poročajo v svoji številki z dne 8. aprila t. l.: »Steklarska industrija zaradi tega slabo napreduje, ker ima nespretno in preveč birokratsko vodstvo. Kdo je gospodar steklarn? Kdo jih vodi? Ravnateljev in upravnikov je mnogo: 1. predvsem zvezni komisariat lahke industrije. 2. Komisariat federativne republike. 3. Okrožna uprava lahke industrije. 4. Trust steklarn. Lahko si predstavljamo, koliko zmešnjave, nesmotrenosti in nereda povzročijo vse te ustanove v steklarski industriji.« — Zaradi tega je sovjet ljudskih komisarjev (nekak sovjetski ministrski svet) vse te nepotrebne ustanove odpravil, truste je likvidiral in odredil osebno odgovornost mojstrov in ravnateljev... Videti je torej, da birokracija ni nikjer nič prida. Prav tako je bila izvršena reorganizacija komisariata za poljedelstvo. Namesto dosedanjega ljudskega komisarja Jakovljeva je bil imenovan za ljudskega komisarja Černov. Osrednji aparat je bil znatno zmanjšan. In odpravljena je bila dosedanja kolektivna odgovornost ter prenešena na posamezne ravnatelje in vodilne uradnike (osebna odgovornost). Ljudje tudi v Rusiji še niso zreli in vzgojeni za kolektivno odgovornost.

VEDNO ZADOVOLJNI

boste z Vašim perilom, ako ga perete po preizkušeni Schichtovi metodi. To se pravi: zvečer z Žensko hvalo namočiti — s tem nesnaga popušča, zjutraj s Schichtovim terpentinovim milom enkrat izkuhati — s tem se nesnaga odstrani.

TO JE CELO DELO PRI

SCHICHTOVI METODI

Ljubljana

Redukcije plač so utemeljene — treba je žrtvovati

Tudi v ljubljanskem občinskem svetu so minuli teden govorili o redukciji plač. Misel večini ni simpatična, vendar so se pa nekateri zavzemali za nadaljnjo redukcijo plač mestnih nameščencev. Plače mestnih nameščencev v veliki večini niso velike in so bile že dvakrat regulirane navzdol. V debati je obveljalo načelo, ki ga je poudarjal občinski svetnik g. Kosem, češ, da se je treba žrtvovati. Samo k tej stvari hočemo reči nekaj besed. Zdravo načelo socialne politike je, da morata delavec in uradnik imeti vsaj tako plačo, da se lahko primerno preživljata in obavljata svoje rodbinske in druge potrebščine. Če tega predpogoja ni, geslo o žrtvovanju ni več na mestu. Tedaj je pač potreba poiskati sredstva tam, kjer so. Eksploatacija delovnih slojev je namreč dosegla že tako višino, da je greh, če se nadaljnja eksploatacija utemeljuje s takimi [illegible] Delovni sloji razumejo požrtvovalnost, se tudi žrtvujejo, toda požrtvovanje se mora usiliti tudi onim, ki so izmozgali narod ter sede na kupih dober, ki so sad dela. Samo v tej smeri more iti poštena socialna politika v sedanji krizi.

Ljubljansko pevsko društvo »Slavec« je praznovalo te dni 50 letnico obstoja. »Slavec« so ustanovili odpadniki takratnega socialističnega delavskega gibanja.

— — —

Maribor

Seja mestnega občinskega sveta je sklicana za petek, dne 25. maja t. l. Na dnevnem redu je mnogo prošenj za sprejem v občinsko zvezo, personalne zadeve, prestavitev mesarskih stojnic, podelitev koncesije za zastavljalnico, volitev 6 članskega zastopstva upravnega odbora Mestne hranilnice itd. Seja se bo vršila v mestni posvetovalnici ob 6. uri.

Z avtokarom v Prago. Za nameravano vožnjo z avtokarom v Prago je še nekaj prostih sedežev. Vožnja tja in nazaj bo stala okrog 350 Din. Poleg tega je treba vnaprej plačati Din 50.— za izkaznico, ki velja za vse prireditve in stanovanje. Prijave sprejema s. Tončka Lipoglavšek v Ljudski tiskarni. Kdor le zmore te stroške, naj ne zamudi ugodne prilike in si ogleda mogočno delavsko olimpijado ter lepo Prago.

Zahrbtno bevskanje v javne knjižnice. Nacijonalistični organ, ki še ničesar ne ve o popolnem polomu voditelja g. Tumpeja in radi tega o tem tudi ničesar ne piše, se je ob pomanjkanju gradiva za osebne napade, zagnal že ponovno v naše javne knjižnice. Ker piše istočasno o preganjanju vere in cerkve v Rusiji, je zaplotni člankar, ki že dolga leta izliva svojo gnojnico vedno izza plota, izpustil pri naštevanju mladino pogubljajočih knjižnic morda še katero. Ker vlada po vsem svetu med količkaj izobraženimi ljudmi običaj, da mečejo anonimna pisma v koš, ali jih uporabijo za druge enako čedne posle, si tudi mi prihranimo odgovor zaplotniku za takrat, ko bo svoj članek podpisal. Potem mu bomo odgovorili tako, kot zasluži in svet se bo čudil, s kom imamo pravka na polju literarnega denuncijantstva.

Utaja električnega toka. V znani aferi utaje električnega toka, pri čemur je bila mestna občina in banska uprava oškodovana z okrog Din 200.000, se sedaj šušlja po mestu, da išče tovarnar, ki je utajo zakrivil dva zagovornika. Menda ni potreba posebej povdarjati, da ne bo mogel zastopstva prevzeti noben zastopnik, ki bi bil v kakršnikoli zvezi z mestno občino odnosno bansko upravo. Javnost, ki je močno zainteresirana na razčiščenju te utaje, pričakuje tudi, da bodo poklicani faktorji skoro pojasnili, če je prizadeti tovarnar že ovaden državnemu tožilstvu, to tembolj, ker je znano, kako strogo se v tem pogledu postopa proti najmanjšim krivcem, ki se skušajo okoristiti z utajo električnega toka.

Koliko so znašali računi za oglase? Na zadnjem zborovanju nacijonalnih železničarjev v Narodnem domu so slednji sami zahtevali takojšnje sklicanje izrednih občnih zborov Kreditne in Nabavljalne zadruge drž. železničarjev, kjer je imel doslej prvo besedo gosp. Tumpej in tudi lep honorar, kakor se je to izkazalo že na znani njegovi tiskovni pravdi. Ta občni zbor je res nujno potreben, da bo gosp. Tumpej položil javnosti in članem račune, ki jih je »Kreditna zadruga« plačala za ogromne inserate v nacijonalističnem tedniku.

Kdo je v vodstvu »Kreditne zadruge drž. železničarjev v Mariboru«? Na drugem mestu poročamo, kako je železničarska »Kreditna zadruga« podpirala z velikanskimi inserati nacijonalistični tednik. — Zanimivo je torej vedeti, kdo je v vodstvu te zadruge? Upravni odbor tvorijo sledeči zadružniki: 1. **Tumpej** Rudolf, 2. **Pagon** Franc, načelnik materijalnega skladišča, torej šef gospoda Tumpeja, 3. **Kralj** Herman, 4. **Kessler** Alfonz, uslužben v železniški plinarni, najgorečnejši pristaš Tumpeja, 5. **Tratnik** Joško, strugar, 6. **Veronik** Jakob, kotlar, 7. **Prevolšek** Ivan, poduradnik. Gospod Tumpej je bil torej s svojim šefom gospodom Pagonom skupaj v vodstvu te zadruge. Pozneje je bil gospod Pagon imenovan tudi v občinski svet in še v Mestno hranilnico.

Nočno lekarniško službo vrši ta teden lekarna »Pri orlu« na Glavnem trgu.

Ptuj

Smrtna kosa. Po krajši bolezni je umrl dne 14. maja v tukajšnji bolnici s. Logužar, mizar v delavnici drž. žel. Kot mož poštenega značaja, zaveden član organizacije železničarjev, »Svobode« in bivše zadružne prodajalne, je bil lep vzgled vsem sodelavcem. Kako je bil naš s. L. priljubljen, je priča njegov pogreb, ki so se ga udeležili vsi njegovi tovariši ter mnogo prijateljev in znancev. Krsta pa je bila odeta v cvetje in zelenje. Pevski zbor železničarjev mu je zapel na grobu, posebej pa se je poslovil od njega še nek sodrug. Imenovani zapušča ženo in dve hčerki, katerim izrekamo iskreno sožalje.

Predavalna sezona »Svobode« se bliža h koncu. Pretekli četrtek je s. Šegula obravnaval »Kulturni pomen socializma«. Delavstvo je lahko doumelo, kaj je pravi marksistični socializem na eni in laži»nacionalni« ali krščanski socializem na drugi strani. — Zaključno predavanje letošnje sezone bo v četrtek, 24. t. m. Takrat bo spet govoril s. dr. Reisman o Masaryku. Nato sledijo deklamacije, petje in nastop tamburaškega zbora, s čemur bo dostojno zaključen družabni večer. Zato naj nihče ne izostane. — Družnost!

Murska Sobota

Tukajšnja podružnica »Svobode« se je začela lepo razvijati. Delo odbora in članov bo prav kmalu doseglo svoj cilj, zbrati vse razredno zavedne delavce v močno strnjeno kulturno skupino. Dne 17. t. m. je obdržal s. A. Kardoš predavanje o razvoju delavskega gibanja, katerega se je udeležilo članstvo polnoštevilno. Dne 19. t. m. se je konstituiral pevski in tamburaški odsek. V obeh se udejstvuje delavska mladina z velikim veseljem, saj pevskega zbora Murska Sobota dosedaj še ni imela, vsaj takega ne, ki bi znal pokazati vsaj delni uspeh. Delavstvo v Murski Soboti je z dosedanjimi uspehi dokazalo, da zna delati na kulturnem polju.

Jesenice

Spominski večer za žrtvami rudarske katastrofe v Kakanju so priredile ob prav lepi udeležbi združene svobodne delavske organizacije na Jesenicah v soboto, dne 19. t. m. v Delavskem domu na Savi. Uvodoma je kovinarska godba zaigrala koračnico in žalostinko, zatem so pevci javorniške »Svobde« zapeli »Delavski pozdrav« in »Vzbujenje duhov«, sledilo je več primernih recitacij in deklamacij članov DKD Enakosti in otrok, zatem pa je imel s. Toman Franc za podružnico SMRJ na Jesenicah lep in primeren spominski govor, na koncu katerega je tudi iznesel zahtev delavstva po ukrepih v obrambo pred takimi nesrečami in v pomoč žrtvam istih. Sprejeta je bila tozadevna resolucija kakor tudi izraz sožalja organizaciji pri detih, t. j. podružnici ZRJ v Kakanju. Večer je zaključila kovinarska godba s skladbo »Vzbujenje duhov«. Lep in prisrčen večer je pokazal i sočustvovanje jeseniškega delavstva i njega protest in zahteve po odstranitvi takih stvari.

Tedenska kronika. V minulem tednu je na Jesenicah menda skočil pod vlak na Hrušici 20 letni tov. del. Dolžan Franc, sin bivšega soc. občinskega odbornika, železničarja Dolžana. Baje iz žalosti. Družini, ki je že lani pri nesreči z motornim kolesom izgubila 20 letno hčerko, naše sožalje. — Na Jesenicah so aretirali dva tov. delavca in enega brezposelnega grafičarja zaradi suma ponarejanja 50 dinarskih kovancev.

Leše pri Prevaljah

Beda upokojencev. Dne 5. februarja t. l. je bilo nekaj tukajšnjih rudarjev upokojenih, pa ti reveži še danes 21. maja niso dobili niti prebite pare na račun pokojnine. Če ne bodo v kratkem času dobili kaj nakazanega, bodo ti reveži morali od gladu umreti. Občina ne da nič, kredita pa tudi ne dobi več. Mogoče bi bilo gotovim ljudem ljubo, da bi delavec, ki pri delu obnemore, tudi takoj poginil [illegible] Mnogo itak revež ne dobi, pa še tisto gre po polževo, saj rabi rešitev od Prevalj do Ljubljane in nazaj več mesecev. Seveda tisti, ki so siti, mislijo, da je izmozgan rudar tudi bil tako sijajno plačan, da sedaj lahko čaka na tiste bore pare. Mogoče, gospodje, pa boste uredili to zadevo, ko že teh revežev na svetu ne bo več. [illegible]

Vzrok krize — monopolistični kapitalizem

Prve korifeje znanosti in prakse se trudijo, kako bi premagale krizo, toda kriza gubi le malo na svoji ostrini. Vsi pomočki za rešitev privatnega kapitala so bolj ali manj brezuspešni. Marksistično vešč delavec ve, da je končno krivec le pomanjkljiva zgradba kapitalističnega družabnega reda, ki pripravlja in povzroča take krize. Imovinske razmere produkcijskih pomočkov so največ vzrok desorganizacije gospodarstva. Karl Marx in Friderik Engels sta opravičeno opisala že pred davnim časom v »Komunističnem manifestu« to dejstvo. Meščanska družba se je polastila vseh gospodarskih pomočkov, povečala ogromno prometne in produkcijske pomočke, ki jih ne more več obvladati kakor čarovnik, ki je klical »duhove« in se jih ne more več iznebiti.

Marx in Engels sta trdila to že leta 1847, sredi hude krize, ki je bila predhodnica revolucije l. 1848.

V prvem zvezku »Kapitala« opisuje potem Marx menjavanje prosperitete in krize kot posebni pojav moderne industrije. Marx primerja gospodarstvo modernega industrijskega kapitala z nebesnimi telesi, ki vržena v določeno smer, isto vedno ponavljajo, tako tudi družabna produkcija, čim zaide v gibanje menjajočega se dviganja in padanja.

Vsak resen poizkus za odpravo krize bi se torej moral pričeti s preureditvijo lastninskih razmer,

na kar pa doslej ni nihče od njih mislil. Teh razmer pa kapitalizem sam ne more izpremeniti, marveč se jim mora iz sebičnih razlogov upirati. Tu more torej v krizi aktivno delati za odpravo krize samo delavski razred. »Načrt dela« je veliko geslo, ki naj združi vse one momente, ki so potrebni za prehod v socialistični sistem.

Načrt zahteva socializacijo kredita,

skupno gospodarstvo in denarstvo. Privatnih bank, denarnih in kreditnih zavodov ne sme več biti. Vse te posle opravlja poseben državni finančni komisarijat, ki gleda na to, da produkcija odgovarja povečani kupni sili množic. Enako se morajo socializirati velika industrija, ki imajo že danes značaj kapitalističnih monopolov. S tem bi bila socializirana finančni kapital in monopolistične ustanove industrijskega kapitala. Vse drugo, kmetijstvo in obrt, moreta še ostati v kapitalističnem sektorju gospodarstva.

Kjer se torej kapitalizem še giblje v okviru konkurence, je razvoj urediti po načrtu, kmetijstvo in malo obrt, kjer so podani samostojni eksistenčni pogoji, pa je te obenem podpirati. Kjer je pa kapitalizem postal monopol, pa je treba odpraviti ekspropriacijo s podružabljenjem. Cilj je torej:

zlomiti je treba oblast monopolnega kapitala nad državo in gospodarstvom,

ojačiti kupno silo množic in s tem odpraviti nezaposlenost. To je edina pot boja proti divjanju krize.

Kapitalizem se bo seveda tej novi ureditvi gospodarstva upiral. Skušal bo to preprečiti s silo. V Nemčiji se je s tem namenom skril za fašizem, enako sliko imamo v Avstriji. Čim kapitalizem opazi nevarnost zase, nastopa z vso brutalnostjo proti delavstvu in režimu, če mu ni po volji. Dogodki so samo opomini delavstvu. Čim hujši je pritisk krivičnosti, tem krepkejše se mora mobilizirati volja delavstva. Zakaj, zatrto delavsko gibanje, prelita kri, je samo seme za nove boje za pravično preureditev družbe.

Oto Bauer

Vstaja avstrijskih delavcev

18

Prevaja Talpa

njeni vzroki in posledice

Parlament je bil odpravljen. Diktatura je bila ustoličena. Dollfuss je nasilno preprečil namero, da bi se za 15. marca zopet sklical parlament. Na to bi morali 15. marca odgovoriti s splošno stavko. Še nikoli niso bili pogoji za uspešen boj tako ugodni kakor tisti dan. Nemška protirevolucija, ki je takrat vstala kot vihar, je razburkala avstrijske množice. Delavske množice so pričakovale znamenja za boj. Železničarji niso bili takrat še tako zmleti kakor enajst mesecev kasneje. Vojaška organizacija vlade je bila mnogo slabša kakor februarja 1934. Tedaj bi morda mi zmagali. Toda tedaj smo se ustrašili boja. Mislili smo, da bomo rešili vse s pogajanji na miren način. Dollfuss je obljubil, da se bo ob koncu marca ali v začetku aprila pogajal z nami o reformi ustave in poslovnika; tedaj smo bili še dovolj neumni, da smo Dollfussovi obljubi verjeli. Izognili smo se boju, ker smo hoteli deželi prihraniti katastrofo krvave državljanske vojne. Državljanska vojna je enajst mesecev kasneje vkljub temu izbruhnila, toda pogoji so bili tedaj za nas bistveno slabši. To je bila napaka — naša najusodnejša napaka. In to pot je bila ta napaka »desničarska«.

Ali je bila naša politika »prelevičarska« ali »predesničarska«? Ni na svetu strategije, ki bi učila, da se da priboriti zmaga v vseh okoliščinah z napadom ali v vseh okoliščinah z obrambo, da bi priborilo zmago zmeraj levo ali zmeraj desno krilo. Problemi proletarske taktike so v dobah viharnega razvoja vse preveč zavozljani, da bi se dali reducirati na nasprotje med »levičarstvom« in »desničarstvom«. Napake, ki smo jih napravili, so bile enkrat »levičarska« in drugič zopet »desničarska« iztirjenja s poti, o kateri moremo sedaj, ko smo vse doživeli, slutiti, da bi bila pravilna.

Toda vkljub temu da si prav nič ne prikrivamo napak, ki smo jih zagrešili — ali bi se dala avstrijska revolucija po zmagi fašizma v Nemčiji sploh preprečiti? Ali bi jo preprečila drugačna politika, drugačna taktika? Ali bi ne zašli dočela na pot nemške socialne demokracije, če bi se po volitvah v aprilu 1932 odločili za »tolerančno politiko« napram Bureschovi vladi? Ali bi ne našla vlada, prestrašena radi nemškega prevrata, kake druge preteze, da bi odpravila parlament, če bi Renner 4. marca ne odložil predsedniškega mesta? In če bi 15. marca udarili, ali bi državljanska vojna ne povzročila zveze črnih z rjavimi, ki tedaj v Avstriji niso bili še tako obsovraženi, kakor so danes, in tako bi postal Hitler gospodar Avstrije?

Ogrska socialna demokracija je vodila l. 1919 »levičarsko«, komunistični sorodno politiko, prav tako pa tudi italijanska socialna demokracija do l. 1922 — ta politika se je v obeh deželah končala s polomom. Nemška socialna demokracija pa si je nasprotno izbrala zelo državno, zelo nacionalno, zelo »desničarsko« pot — in je bila prav tako poražena. V Avstriji smo poizkušali hoditi med italijansko-ogrsko in nemško skrajnostjo po srednji poti — in smo bili prav tako poraženi. Vzroki porazov delavskega razreda so nedvomno globlji kakor v taktiki njegovih strank, nedvomno globlji kakor v poedinih taktičnih napakah.

Vzroki poloma

Na dan našega poraza je rekel neki demokratični meščan: »Nesreča avstrijske socialne demokracije je Breitner.« Da so se iz davčnih dohodkov zidala lepa delavska stanovanja, ki so v njih delavci in brezposelni poceni stanovali; da se je obdavčilo bogastvo, razkošje, razveseljevanje, da so dobili revni cenena stanovanja, da je bilo urejeno socialno skrbstvo, da smo ustvarili moderno šolo za otroke — ne, vsega tega posedujoči razredi niso marali prenašati. Pravite, da je naša krivda v Breitnerjevi davčni politiki? S tem pa potrjujete samo: Naša krivda je bila pač v tem, da smo socialisti.

(Dalje prihodnjič.)

Rumena trgovina grozi . . .

Na svetovnem trgu se pojavlja vedno bolj pereče vprašanje japonskega dumpinškega izvoza. Japonci so si zadali v okviru desetletnega izvoznega načrta pod vodstvom in s pomočjo vlade zavestno nalogo, ki naj znači koncentričen napad na svetovni trg. Doslej se je še vse razvilo tako, kakor so si to zamislili Japonci sami. Japonska je edina država, ki lahko celo v dobi najhujše krize beleži velik porast izvoza. Od začetka 1932. leta do začetka 1933. leta, torej v dobi najhujše krize, je narastel japonski izvoz v Srednjo Ameriko za 241 odstotkov, v Južno Ameriko za 222 odstotkov, v Afriko za 96 odstotkov, v Oceanijo (avstralske otoke) za 77 odstotkov, in v Azijo za 59 odstotkov. Celo uvoza v Evropo in Severno Ameriko beležita porast za 29 odstotkov. Zdaj nameravajo Japonci napraviti silen napad na evropski blagovni trg. Predvsem menijo napasti Podonavje, Srednjo in Južno Evropo. Na Dunaju bodo ustanovili osrednji evropski prodajni urad, ki bo upravljal ogromno skladišče že izgotovljenih predmetov. Japonska konkurenca namerava preskočiti celo najvišje carinsko zidovje. Uspeh je mogoče predvidevati, če pomislimo, da bodo japonsko blago ponujali na svetovnem tržišču po naslednjih cenah, ki jih posnemamo po 50. številki časopisa »Die neue Weltbühne«:

žarnice za komad —.06 RM (Din 0.96);
žarnice za žepne svetiljke za komad —.02 RM (Din 0.32);
cevi za kolesa za komad —.17 RM (Din 2.72);
moške nogavice za par —.12 RM (Din 1.82);
nalivna peresa z zlatim peresom kos —.20 RM (Din 3.20);
devetdelni kavni servisi kompletni (ponev za kavo in mleko, 6 čaš s krožniki, posodica za sladkor) 1.28 RM (Din 20.48);
kolesa za komad 12.— RM (Din 192.—);
ure za kg 25.— RM (Din 400.—).

Vsakdo mora priznati, da proti takim cenam na žalost ne more konkurirati nobena industrijska država v Evropi. Vprašanje je samo, kako je mogoče doseči take cene, ki v Evropi ne krijejo niti izdatkov za uporabo sirovin? Nekaj pojma o tem nam poda tabela o mezdah, ki se plačujejo na Japonskem za delovni čas desetih do dvanajstih ur dnevno. Japonska industrija plačuje dnevne mezde:

rudarjem —.68 RM (Din 10.88);
bombažnim tkalkam —.60 RM (Din 9.60);
bombažnim predilkam —.72 RM (Din 11.52);
tkalkam svile —.92 RM (Din 14.72);
strugarjem 1.96 RM (Din 31.36);
finim mehanikom 2.14 RM (Din 34.24);
papirničarskim delavcem 1.26 RM (Din 20.16);
delavcem v porcelanski industriji 1.40 RM (Din 22.40);
steklarjem-napihovalcem 1.96 RM (Din 31.36);
delavkam vžigalic —.56 RM (Din 8.96);
delavcem vžigalic —.87 RM (Din 14.72).

V japonskih tovarnah so zaposleni tudi celo otroci od 10. leta starosti dalje. Mezda dečka znaša 13 pfenigov ali Din 2.08 in za deklice pa le 10 pfenigov ali Din 1.60 za delovni čas desetih ur ali često še več.

Čas je že, da se svetovno delavsko gibanje energično postavi v bran proti tej umazani konkurenci sramotnih mezd, ki jih dobiva japonsko delavstvo. Japonski delavec živi brez vsakih potreb in želja, kar je za naše pojme nepojmljivo. Nikdar in nikjer pa si ne sme pustiti evropsko delavstvo, da bi tako nizki eksistenčni pogoji tudi njemu diktirali življenski standard in način, kako naj živi.

Zaradi tega je čas, da se delavstvo že enkrat kompaktno organizira in organizira mednarodno, da bo lahko take pojave kakor je gornji zatrlo že v kali, kar brez mednarodnega sodelovanja nikakor ni mogoče. Če nikjer tako, se baš v temle slučaju vidi eminentna potreba, da je delavstvo organizirano mednarodno, kajti posamezne državne organizacije delavstva zase brez zveze z drugimi državnimi organizacijami proti takim pojavom ne morejo ničesar. Rumena nevarnost je za mnoge strašilo, naj bo rumena nevarnost za vse pouk in vzgled, kako se ne sme delati in katera je prava delavska pot v obrambo pred takimi namerami.

Čim prej spozna delavstvo, kje je zanj mesto, tem prej bo rešeno takih strahov.

S-s.

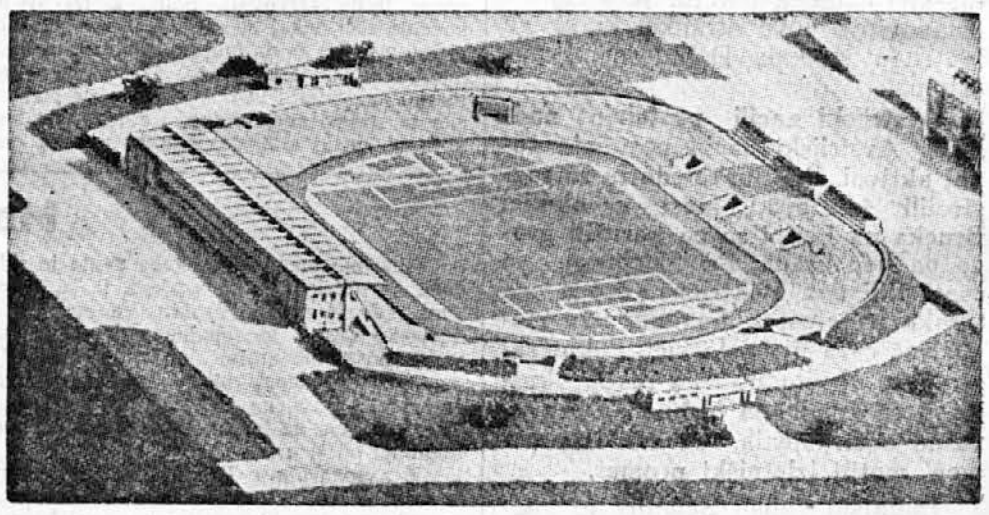

Ogromen štadijon v Pragi, kjer se bo vršila III. delavska olimpijada od 3. do 8. julija 1934

Sibirija se pripravlja

»Times« poročajo iz Rige o sedanjem stanju v Sibiriji. Dvojni tir na prekosibirski železnici je dogotovljen do mandžurske meje. Nadaljeval pa se bo še ob Amurju do Vladivostoka. Pred dvema letoma bi sovjeti še ne mogli riskirati spopada na Daljnjem Vzhodu, danes pa se je položaj popolnoma spremenil v njihov prid. Nov tir na transsibirski železnici je delalo preko 100 tisoč delavcev, ki so jih poslali tja po dovršitvi velikega kanala med Baltiškim in Belim morjem. So to večinoma politični kaznjenci. Da se bo mogla vzhodna Sibirija sama oskrbovati s premogom in industrijskimi izdelki, se je ob reki Buri in okrog Bajkalskega jezera ustanovilo novo industrijsko in premogovno okrožje, ki razpolaga z enako velikimi premogovnimi žilami, kakor Kuznecki premogovni revir. Nov železniški tir je tehniško najskrbneje in najmoderneje izvršen, na dolgih progah vsekan naravnost v živo skalo. Tudi stari tir je bil obenem z novim preurejen in izpopolnjen, tako da danes predstavlja prekosibirska železnica najmodernejše delo železniškostrojiteljske tehnike, ki bo z lahkoto prenesla vsa bremna, ki bi jih stavila nanjo morebitna vojna na Daljnjem Vzhodu in bi omogočila sovjetom, da v par dneh vržejo iz evropske Rusije proti Mandžuriji ogromne vojne sile. Sploh gredo sovjeti za ciljem, da Sibirijo popolnoma postavijo na lastne noge, da bi se v slučaju potrebe mogla vzdrževati z lastnimi sredstvi. Racijonalizacija poljedelstva je ravno v Sibiriji najbolj dovršena, dvigajo se vedno nove industrije, gradijo železnice in s smotreno kolonizacijsko politiko se privabljajo vedno nove mase priseljencev iz evropske Rusije.

Pobrežje pri Mariboru

Predavanje za kolesarje. Minuli petek zvečer je priredilo I. Delavsko kolesarsko društvo na Pobrežju za svoje članstvo predavanje s. dr. Avg. Reismana o najvažnejših zakonih, ki morajo zanimati kolesarja. Sodružice in sodrugi so v lepem številu napolnili obširno dvorano, čeprav sedaj že ni več čas za predavanja. Predavatelj dr. Reisman je najprej razložil zakone, ki urejajo delovanje društev, določila kazenskega zakona glede zborovanj in nato glede kolesarjev, zlasti razliko med kazenskim in civilnim postopanjem pri nezgodah. Končno je predavatelj opozoril na važnost izobraževanja delavcev ter časopisov, nakar se je priglasilo takoj lepo število novih naročnikov naših listov. Poročala sta še ss. Miheve in Perko o bližnjem programu izletov društva ter so vsi želeli, da se kmalu zopet vrši tak večer s predavanjem.

Širite naš list!

Književnost

Hermann Wendel: Mladostni spomini metzčana. (Jugenderinnerungen eines Metzers.) Herman Wendel, prijatelj in najboljši poznavatelj Jugoslovanov med Nemci je izdal knjigo svojih mladostnih spominov. V osmih zgoščenih poglavjih je podanih na svojstven način nebroj doživljajev, ki karakterizirajo nekdanje življenje v znamenitem obmejnem mestu Metzu. Že motto knjige »Ce livre est toute ma jeunesse« (Ta knjiga je vsa moja mladost) pove, da je pisatelj vpletel vanjo del svojega nekdanjega življenja. Kljub izraziti autobiografski zamisli nudi čtivo obilo zgodovinsko-kulturnih dejstev znamenitega kraja, kjer se slika dvoje interesnih, političnih in kulturnih tendenc: francoske-romansko-keltske ter nemške-pangermanske. To obeležje daje knjigi, ki se zelo prijetno čita, še prav posebno vrednost. Toplo priporočamo vsakemu, zlasti pa knjigarnam, da si knjigo nabavijo.

Kulturni pregled

50 letnica umetnika B. Smetane. V Pragi in po celi Češkoslovaški republiki so dne 12. maja najsvečanejše proslavili 50 letnico smrti skladatelja B. Smetane. Bil je to velik umetnik, ki je ponesel ime češkega naroda po vsem svetu. Ko je skladal svoje najboljše opere, so Smetani doma očitali, da je premalo nacijonalen. Sedaj mu vsi priznavajo, da so njegove skladbe najbolj češko narodne. Smetana je zložil med drugim tudi pri nas znano opero »Prodano nevesto«, slavnostno zgodovinsko opero »Libušo«, »Poljub«, »Daliborja« in druge. Posebno pa je slavna Smetanova simfonična skladba »Moja domovina«. Najkrasnejša dela je ustvaril Smetana, ko je bil že gluh. Nazadnje se je velikemu umetniku, ki je živel tudi ves čas v veliki bedi, omračil um in je umrl v umobolnici. Njegovi rojaki so ga začeli slaviti in ceniti po smrti, kakor se to običajno godi najboljšim sinovom naroda.

— — —

Nasilje in blaznost

Miselnost Adolfa Hitlerja in njegovih sodelavcev [illegible] je izrazito slično toposti in silni omejenosti ruskih birokratov iz leta 1860. Ruska mesta so v teh časih strogo in neizprosno zasledovala vojaške ekspedicije in eksekucije, ker se ta mesta po uradnih poročilih niso hotela prehranjevati z industrijo in trgovino, marveč samo s poljedelstvom. Blagor na ta način izvajane industrializacije so okusili še v letu 1858 prebivalci mesta Solca v pskovski guberniji in leta 1860 prebivalci mesta Spassk v rjazanski guberniji. **Ruski bedasti birokrati so domnevali, da bodo z bodali naenkrat izpremenili način življenja ruskih poljedelcev ter da bodo izkopali ali izgrebli veliko industrijo kar morda iz zemlje.**

Nemški hitlerjevci so še [illegible] in nasilnejši. Živijo v domnevah, **da je mogoče z nasiljem regulirati velike miselne toke, da jih je mogoče po potrebi tudi uničiti in na ta način privesti v deželo blagostanje.** Neki star angleški pregovor pravi: »Majhne šale trpi človek dolgo, velike pa samo kratek čas; toda iz nikogar se ne moreš dolgo norčevati.«

Z nasiljem je popolnoma tako.

Pasje pokopališče bodo v kratkem otvorili na Dunaju. Neko društvo avstrijskih aristokratov in drugih brezdelnikov, ki kradejo bogu čas s svojimi »pinči« in »foksini«, si je nadelo važno in človekoljubno nalogo, da uredi v idiličnem Manzu pri Dunaju posebno pokopališče za aristokratske pse in mačke. Za to so izbrali najlepši prostor, ki ga bodo spremenili v krasen gaj cipres, pinij in vrb žalujk, v katerem bodo kmalu zablesteli marmornati nagrobni spomeniki, na katerih se bo v zlatih črkah kmalu lahko čitalo: »Hier ruht unser geliebter Tedy, ein Foxterier vom edelstem Gebläut«, ali »Hier schlummert unsere süsse Mieze, die schöne Angora-Katze. Ruhe sanft!« Pred par tedni so pa isti krogi dali pometati trupla padlih revolucionarjev v skupno jamo, ponoči, da niti njihovi svojci ne morejo vedeti, kje so pokopani. Pes jim je pač dražji kakor človek.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

LEGAT ŠPECERIJA DELIKATESE ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.